

A pályán

Vajdasági történet

Az egyik húszéves érettségi találkozón, amikor beszélgetés közben felvetődött, mi minden történt az iskolában eltöltött évek alatt, azt találtam mondani az egyik fiúnak, hogy halljuk őt is, hiszen neki bővebben kijutott az élményekből, mivel ismételt egy évet. Erre ő kissé önérzetesen, kissé tréfásan ezt mondta: „De tanár úr, én már két évtizede befejeztem ezt az iskolát, maga pedig még mindig ide jár!”

S igaza volt.

Pedig próbálkoztam én is többször, pontosabban háromszor is befejezni. Először 1972-ben, másodszer 1976-ban, harmadik alkalommal pedig 1986-ban.

Sikertelenül.

A sors vagy a módszertani tanács megcáfolásának csakazértje mindannyiszor ellenkezett velem...

1.

A diplomázást nem siettük el, mert a harmadik évfolyam kezdetén az egyetem Njegoš utcai sarki épületének folyosóján ösztöndíjpályázatra bukkanva megpályáztuk és megkaptuk azt, sőt hathavi abszolvensi ráadás is járt az oklevél megszerzéséig.

Mivel Újvidéken azokban az értelmiségi körökben, amelyekben forogtunk, nem éreztem jól magam, meg egyébként is sok szál fűzött szülővárosomhoz, Óbecséhez (a család, az érzelmi vonal, a Tisza), így 1967-ben megpályáztam a meghirdetett magyartanári állást az akkor újonnan elnevezett Momčilo Šaranović Szakmunkásképző Iskolában. Az ún. inasiskolába, amely a pravoszláv templom melletti valamikori görögkeleti szerb iskola épületében székelt, akkor vezették be a magyart mint anyanyelv-ápolást.

Minden kezdet nehéz, szokták mondani, s valóban nem volt könnyű, mert úttörő tevékenység folyt, a tanterven kívül ugyanis semmi segítségem, támaszom (tapasztalt kolléga vagy tankönyv) nem volt. Az oktatás szerbhorvát nyelven folyt az iskolában, s csak a magyar ajkú tanulóknak volt heti két óra anyanyelvápolás. Az elsősökkel nem volt gond, mivel számukra minden új volt, de az idősebbeknek nem tetszett, hogy az iskolában kellett maradniuk még két órát, miközben osztálytársaik hazamehettek. Nyugtalanok voltak, minden csínyre kaphatóak, de annak ellenére, hogy néhányuktól csak pár évvel voltam idősebb, volt még bennük tisztelet, családi nevelés. Hogy a rossz híresztelések ellenére sem volt igazán gondom velük, egyrészt annak köszönhettem, hogy nemrég még magam is diák voltam, másrészt lélekjelenlétemnek (mondhatnám, kötélidegeimnek), amit a zentai diákkotthoni jógázások alakítottak ki, nem utolsósorban pedig sportszeretetemnek (szabad óráimon ugyanis rendszeresen fociztam, kosaraztam tanítványaimmal). Nyíltan elbeszélgettem velük problémáikról, gyakran tréfára is fordítva a szót.

Az osztálytalálkozókon több évtized távlatából jólesett visszahallanom az Edwárd király, angol királyt vagy a Nem tudom, hogy másnak e tájék mit jelent sorait, mert nemcsak a szép magyar beszéd gyakorlása, a szóbeli kifejezőképesség fejlesztése céljából gyakoroltattam a vers- és prózamondást diákjaimmal (az osztály előtt az osztálynak) pályám során, hanem azért is, hogy meg tudjanak szólalni emberek előtt-között, ha a körülmények úgy kívánják. S itt ismét csak Sinkó Ervin tanár úrra kell emlékezni, ahogy nekünk, tanítványainak fölolvasta, ismételte a következő Csokonai-sorokat: „Bájos, lágy trillák! / Tarka képzetek! / Kedv, Remények, Lillák! / Isten véletek!”

Olvasta, nem szavalta, de őszinte és mély átérzése által katartikus dallammal duruzsoltak nemcsak fülemben, lelkemben is ezek a verssorok... Talán éppen ennek köszönhetem, hogy pályám során ilyen nyíltszívű alázattal nyúltem a költeményekhez, prózai szövegekhez.

Érdekes párhuzam az előbbiekkal kapcsolatban, hogy már az ezredforduló után a gimnázium harmadik osztályában a tanév kezdetén azt kértem, mondjanak el egyet az előző évben tanult versek közül. Senki nem jelentkezett a beígért jutalomjegyre sem. A változás okairól értekezéseket lehetne írni... S ide kívánczok a következő mozzanat is: nemrég helyettesítettem, s amikor láttam, hogy az elsős fiú rágógumival a szájában kezdte mondani a verset, megállítottam, hogy távolítsa el azt, mire ő önérzetesen indulatosan visszazólt: hogy merem félbeszakítani őt!

Osztályfőnökként elsősöket kaptam, kereken harmincat. Az I.f nemcsak nyelvileg és a nemek tekintetében volt vegyes tagozat kétéves képzéssel, hanem szakmák tekintetében is.

Legtöbben fodrásznak meg péknek tanultak, de voltak borbélyok, cukrászok, molnárok, fényképészek és gumijavítók is, meg egy sörfőző. Az általános tárgyakat együtt hallgatták, míg szakmaismeretkből külön vizsgáztak a tanév vége előtt. A tanítási hét hatnapos volt: három szakmai gyakorlat volt, három iskola, de sokan közülük még a tanítási napokon is bejártak a műhelybe annak ellenére, hogy az iskola tudatta a „munkaadókkal”, ne kérjék ezt a gyerekektől. Meglepett, hogy nekem mint osztályfőnöknek kellett kísérem a szakmai előrehaladásukat, úgyhogy pl. a pékekhez éjjel vagy hajnalban mentem őket ellenőrizni, a mesterek véleményét kikérni.

1969 januárjában a *Képes Ifjúság* Tanári notesz rovatába Diákjaimnak nincs tankönyvük címmel írtam egy cikket, amelynek hatására reagáltak az illetékesek, s a készülő tankönyvek szakvéleményezésére is fölkértek. Az irodalomtanítás követelményeinek a Bosnyák István írta-szerkesztette harmadik osztályos újszerű tankönyv felelt meg leginkább, s ehhez kellett nivellálni Borus Rózsa első osztály számára tervezett kéziratát, míg Nagy Imre második osztályos olvasókönyvének második átdolgozott változata sem volt megfelelő...

Az 1969/70-es tanévben megindult az iskolában a magyar tannyelvű oktatás is, engem pedig akkor ősszel behívtak a katonai szolgálat letöltésére.

Miután a következő év júliusában leszereltem, egybekeltünk azzal a kék szemű lánnyal, akit még volt iskolámban ismertem meg egyetemi tanulmányaim első évfolyamának tavaszán. Ő akkor fejezte Újvidéken a Bölcsészkaron az orosz nyelv és irodalom harmadik évfolyamát. Amikor ezt ősszel megtudták az iskolában, fölkérték, vállalja el a megüresedett orosz-tanári állást, mivel nem sokkal korábban váratlanul elhunyt Brankovan orosz szakos kolléga. Hiány volt szakkáderben ezen a szakon, ezért még deficitáris pótlék is járt a fizetés mellé. Meg is tette, s a munka mellett fejezte be egyetemi tanulmányait.

A szülői házban laktunk egy szobában 1972-ben, amikor első gyermekünket vártuk. A szoba szűknek bizonyult, s ez késztetett először arra, hogy váltsak, otthagyjam a tanári pályát.

Az iskolának volt egy szabad lakása, de a kérelmünket visszautasították azzal a megindoklással, hogy egy leendő okleveles matematikus részére tartogatják. Úgy éreztem, az is benne volt ebben a döntésben, hogy családkunkat korábban kuláknak minősítették, ezért megpályáztam Újvidéken a Maticában meghirdetett magyar nyelvű könyvtárosi állást. Föl is vettek, s lakást is ígértek egy akkor megkezdett lakótömbben. Amikor aztán a nyári szünidő végén beadtam fölmondásunkat, sebtében összeültek az iskolá-

ban, megváltoztatták korábbi határozatukat, hogy kiutalják számunkra azt a lakást, ha maradunk. A Tiszát nagyon szerettük, szeretjük mindketten, meg a szüleink is itt éltek még akkor, ezért a végén úgy határoztunk, maradunk mégis.

Így hiúsult meg tehát az első kísérletem.

2.

Ezután volt egy közös vállalkozásunk: mindketten beírtuk távhallgatóként Újvidéken a szerbhorvát nyelv és irodalom szakon a harmadik évfolyamot. Ő tisztán, nekem ószláv nyelvből kellett különbözetit tennem. De ahogy jött a második gyerek, feleségem úgy érezte, hátrányos helyzetbe került, ezért meg azért is, mert akkor sükségtelennek tűnt, abba hagytuk. Pedig később jól jött volna mindkettőnknek. Nekem különösen a környezetnyelv szélmalomharca helyett az államnyelvet tanítani a magyar tan nyelvű tagozatokon.

Úgy éreztük, jól élünk akkor. Egyikünk fizetése elég volt a megélhetésre, nyugati kocsit vásárolhattunk meg kis hétvégi házat a Tisza-parton, mert addig is állandóan oda jártunk. Még ma is sokszor eszünkbe jut Nelli kislányunk, aki kb. másfél éves korában, amikor már gagyogni kezdett, kórházba került Újvidékre, de ott senki sem tudott magyarul szólni hozzá, ezért is meg azért is, mert hiányoztunk neki, csak sírt ott. Ez a látvány annyira megrázta nejemet, aki már szülés előtt állt a második gyerekkel, hogy saját felelősségünkre hazahoztuk őt. Hazafelé a kocsiiban selypítve csak azt hajtogatta: a Tiszára, a Tiszára, s aztán leírhatatlanul boldog volt ott a hintán – boldogok voltunk. Lehet, hogy éppen ez az élmény érlelte benne már korán az elhatározást, hogy ő orvos akar lenni...

Azért írom: úgy éreztük, mert a kilencvenes években ide menekült gimnáziumi kolléga, kivel elég sokat beszélgettem, mondta: csak hittük, hisszük, hogy jól élünk. S annak a tükreben, ahogy ők éltek, amennyit ők kerestek az iskolában, ez igaz is. „Soha nem hittem volna, hogy manapság valahol annyit dolgoznak az emberek, mint itt a Vajdaságban” – mondta.

S mindez eszembe juttatja az 1961-es gimnáziumi kirándulást, hogy milyen volt akkor pl. Priština vagy a montenegrói városok, a tengerpart. Meg azt is, hogy szülővárosom milyen volt már a múlt század első felében, s milyen ma. (A hetvenes évek végén a Kotori-öbölben csónakázva ST zentai révkapitánysági rendszámotlával a szintén ST-s splitiek gyakran üdvözöltek földijükként, s amikor kiderült, hogy óbecseiek vagyunk, két idősebb házaspár is úgy reagált, hogy jártak ők itt a háború előtt, s szép, rendezett kisváros.)

Az 1974/75-ös tanévben az iskola átvette a gyógypedagógiai általános iskolától a szakmunkásképző tagozatokat, egy szerbhorvát és egy magyar tannyelvűt. Az I.b anyakönyvében ez áll: speciális tagozat. A kilenc tanuló közül kettő kimaradt az iskolából, hét befejezte (két szobafestő, egy-egy pék, hentes, asztalos, kovács és tapétázó). Érdekes tapasztalatokat szereztem velük foglalkozva. A látszólag szertelen észjárásuk logikája nem állt távol tőlem, mert a szomszédságunkban is élt egy valamivel fiatalabb értelmi fogyatékos fiú. A dicséret volt a legnagyobb ösztönzőjük. Az volt igazán meglepő számomra, hogy nem létezett egységes kritérium az értelmi fogyatékoság megállapítására.

Volt köztük pl. olyan is, aki jóval meghaladta a „rendes” tagozatokra járó gyengébb tanulók képességeit.

Talán alkatomból eredően, talán a változatosság kedvéért, 1976-ban mégis váltottam. Elmentem a helybeli mezőgazdasági-ipari kombinát malomipari részlegébe fordítónak. Az igazgató, akivel ugyanazon a lakótelepen éltünk az ún. szegényház mögött, meglepetten kérdezte, amikor szeptember elsején megjelentem új munkahelyemen, hogy én nem tornatanár vagyok? Valami főnökké nevezett ki. Fizetésem nagyobb volt, mint az iskolában, s az iskolaitól eltérő munkaidő sem zavart, mert mindig is koránkelő voltam. Az örleményes kimutatások fordításai gyorsan elkészültek, mindig volt időm szétnézni a malomban, ahova gyermekkoromban lovas kocsival vittük a tanyai padlásról a búzát őröltetni. Meg elbeszélgetni volt tanítványaimmal, akik ott dolgoztak. Egyre gyakrabban. Valószínűleg hiányzott a diákzsivaj, -mosoly, -szorongás. A téli szünidőben sem mehettünk úgy a tiszai töltésre szánkázni, a Holt-Tiszára korcsolyázni, mint korábban, mégis a nyár volt a perdöntő.

1974-ben az alattunk levő lakásban hirtelen elhunyt a szomszédasszony, aki a nyarakat a montenegrói tengerparton a Kotori-öbölben, a Herceg Novi melletti Kumborban töltötte. Egy év múlva a férje úgy döntött, eladja a kis montázsházikót, s nekünk kínálta föl először, mivel látta, hogy a kicsikkel mindig a Tiszára mentünk. Meg is vettük, s utána nyaranta július elsejétől augusztus derekáig ott élveztük a tengert. Abban az évben azonban nekem jóval előbb vissza kellett jönnöm... A lényegváltoztató azonban mégsem ez volt, hanem az új iskolareform. 1977-ben megszüntették Óbecsén a gimnáziumot, s helyette a község megalapította a Vlada Provči Egységes Középiskolát, az ún. kilencedik és tizedik osztályt. Az új iskola igazgatója, Miranović úr és Bagi Ferenc kolléga fölkerestek, hogy az iskolának tapasztalt tanerőre van szüksége, menjek vissza a tanügybe. Mivel négyen éltünk a 37 négyzetméteres lakásban, az igazgatótól pedig ígéretet kaptam, hogy kétszobás

lakást kapunk, amint a Kisréthben fölépül az S-6-os lakótömb – igent mondtam.

Így visszakerültem a pályára, s újra egy iskolában dolgoztunk feleséggel.

Az új iskola igazgatója az egyik általános, az ún. emlékiskola igazgatója lett, s minden erejével ráerőszakolta a tantestületre elképzeléseit, az akkor már állandósult „elemista manírokat”: a dekázzgató javadalmazási szabályzatot meg a tanulók magatartásához és osztályzásához való következetlen betegen engedékeny viszonyulást, hogy csak kettőt említsek. Az első pl. hátrányos megkülönböztetésben részesített bennünket, kik magyar tannyelvű tagozatokon tanítottunk, osztályfőnökök voltunk, mert dupla adminisztratív munkát kellett vezetnünk (mindent két nyelven: osztálykönyvet, anyakönyvet, bizonyítványokat stb.) ugyanannyi pontszámért, ill. bérért. Tiltakozásunkra az volt a válasz, hogy ez az ára a kétnyelvűségnek... A második pedig az osztályzási kritériumok folyamatos csökkenését eredményezte, hogy szinte futószalagon gyártottuk a színkitűnő tanulókat. A tantestületi üléseken az igazgató foggal-körömmel küzdött az osztályzatok kiigazításáért még akkor is, amikor a szaktanár azt határozottan ellenezte. Akik ellenkeztek, vitába szálltak vele, azokhoz könyörtelen volt, s általában el is érte a célját, mert (a párttársi, a meghunyászkodó vagy közömbös) többséget mindig maga mögött tudta.

Azért becsületére váljék, hogy ígéretét teljesítette, 1980-ban beköltözhattünk az új kiseréti lakásba.

Ekkor vezették be a környezetnyelvet is az iskolákba, s bár engem kimondottan anyanyelvoktatásra vettek föl, később a kolléganők panaszainak hatására mindannyian tanítottunk anyanyelvet és környezetnyelvet is. Akkor fiatal kollégámmal, Beretka Ferencsel megosztottuk a kötelező óravázlatok készítését, ő a környezet-, én az anyanyelviéket írtam.

A környezetnyelv oktatásának meghatározása félmegoldás volt, mert habár osztályoztunk, a jegy nem számított az átlagosztályzatba, s a gyerekek többsége komolytalanul vette.

Az óbecsei állapotok vagy a kor érzékeltetésére ide kívánczik a következő eset. Egyik órámra betoppant az igazgató, hogy menjek azonnal a belügyi osztályra, mert hívatnak. Meglepett a dolog, de azt mondtam neki, hogy elmegyek, ha befejeztem az órát, az óráimat, mire ő szinte dühbe gurulva követelte, hogy rögtön menjek, majd ő marad az osztállyal. El nem tudtam képzelni, mi lehet az a halaszthatatlan probléma. Ott arról kezdtek faggatni, hogy milyen rokonaim, ismerőseim vannak Magyarországon, miért szoktam gyakran átjárni stb. Amikor konkrétan rákérdeztem, hogy mi a gondjuk velem, kiderült, hogy (kém?)gyanús személy

vagyok, mert odaátról járatok sok ismeretlen újságot (korabeli módszertani meg irodalmi folyóiratok voltak, pl. a *Kortárs*, az *Új Írás* meg természetesen a *Képes Sport*) a nejem pedig a Szovjetunióból. Az volt az érzésem, hogy a háttérben ott lappangott családunk múltja, a „szövetkezetrombolás”... Megmagyaráztam, hogy ezek szakmai jellegű kiadványok, s ennyiben is maradtunk, de nekem eszembe jutott a hatvanas évek eleje, amikor városunkban, iskoláinkban az ifjúsági szervezet aktivistáival figyeltették a fiatalokat. Húgom a gimnáziumban (meg későbbi feleségem is) megrovót kapott, nem lehetett példás magaviselete, mert vasárnaponként templomba járt. Meg az is, amikor a hetvenes évek kezdetén megintettek bennünket az iskolában, mert feleségemmel elmentünk a templomkert utcájába megnézni nővérem bérmálkozó kislányát...

Szerencsére hamarosan megszűnt az egységes középiskola, de a kritériumsökkenési folyamatot már nem lehetett megállítani. Különösen kihangsúlyozott volt ez az államnyelvi tagozatokon, de kénytelenek voltunk mi is követni, amennyiben nem akartuk magunk alatt vágni a fát.

Az 1983/84-es tanévre a község egy öngazgatási megegyezéssel megváltoztatta az addigi oktatási formát, és az egységes középiskola megszűntetése után a helyére, a gimnázium volt épületébe átkerült a szakmunkásképző iskola (valószínűleg a műhely miatt is, amely az udvarában működik jelenleg is), s oda kerültünk vissza feleségemmel együtt, aki közben könyvtárosi oklevelet szerzett, mert megfogyatkozott az oroszórák száma. Mivel a szakmunkásképző eredeti épületébe vonták össze a középiskolák könyvtárait, ő ott dolgozott, de még a társult munka bíróságához is folyamodnia kellett, mert a javadalmazási szabállyal nem értékelték végzettségének megfelelően a munkáját.

Két péterrévei kolléganőmmel tanítottunk akkor az iskolában anyanyelvet és környezetnyelvet is, de nem volt elég óra mindhármunk részére, így – mivel ők utaztak – nekem kellett lovagiasan pótolnom hol másik középiskolában, hol valamelyik általánosban.

S ekkor következett pályám legnehezebbje: egyik évben az általános iskola első osztályában kellett környezetnyelvet tanítanom.

A környezetnyelv oktatása tanterv és tankönyv szerint folyt, de minden tagozat heterogén volt magyar nyelvtudás tekintetében. Voltak ott vegyes házasságból származó gyerekek, akik szinte anyanyelvi szinten beszéltek, meg olyanok is, akik alig hallottak addig magyar szót, nemrég kerültek többnyelvű közegbe. Hasonló differenciáltságot követelt az oktatás, mint régen az összevont tagozatokon kisebb településeken, tanyai iskolákban. Mivel az osztályzatok nem bírtak igazi súllyal, a gyerekek egy része érdektelen volt, azon törte a fejét, mivel tűnhetne ki az órákon. Mindezek

ellenére általában közös nevezőre jutottam velük, pedig kolléganőimmal megesett, hogy zaklatottan, sírva kijöttek az óráról csengetés előtt. Egy tanulságos sztorim azért nekem is volt.

Egyik tanévben a közgazdasági középiskolában pótoltam. A második osztályban kellett környezetnyelvet tanítanom. Szokás szerint ismerkedéssel kezdtük az első órát: előbb én mutatkoztam be, majd ők. Elég jó képességű tagozat volt, többen tudtak is jól magyarul, ám a névsor vége felé az egyik fiú, miután közölte lakhelyét, előző évi osztályzatát, azt állította anyanyelvén, hogy ő nem ő, hanem az ikertestvére. A névsorban nem láttam még egy azonos vezetéknevű tanulót, ezért határozottan kiutasítottam a tanteremből, hogy legközelebb a testvérét küldje a magyaróra. Nemcsak ő, az egész osztály meglepődött, s amikor vettem a naplót, hogy beírjam hiányzónak a testvérét, a fiú megszeppenve elnézést kért, hogy ő csak tréfálkozott... Ez elég volt ahhoz, hogy megítéljem, milyen környezetnyelv-oktatás folyt itt az első osztályban. A továbbiakban nem volt gond velük, kivéve egy-két elevebb fiút, különösen egy Čelić vezetéknevűt. Amikor említettem az osztályfőnökének, akivel korábban évekig egy iskolában dolgoztunk, azt felelte, meglepi ez, mert ő az egyik legjobb gyerek, legjobb tanuló az osztályban, az a szóke gyerek. Barna, mondtam neki, nem szóke, mire olyan furcsán nézett rám, úgyhogy nem hoztam szóba többé, pedig később még többször is komolyan rá kellett szólnom. A tanév végén aztán igen meglepett ez a Čelić gyerek, amikor jelentkezett, hogy a kettesét szeretné hármásra javítani. Kijelöltem számára néhány olvasmányt, s újabb meglepetésemre föl is készült, meg is kapta a hármast...

A folytatás nyáron következett.

A meleg lakásból a Tisza-parti víkendházba költöztünk, s ott egyik délután a fiatalok a nyílt színpadon hangversenyt tartottak. Közöttük fölismertem az egyik gitározó fiút az osztályból, s amikor mondtam a nevét, a fiatalabb lányunk rám szólott, hogy már a tanítványaimat sem ismerem meg, mert az ott nem Popović, hanem Čelić. Mint kiderült, igaza volt. S én csak ekkor jöttem rá, hogy szintén tréfából névcseré történt azon az első órán, egymás helyett mutatkoztak be. Később pedig, amikor társukat el akartam távolítani az óráról, nem merték bevallani, hanem végig vállalták a névcserét. Az osztályzatjavítás is ezért történt meg...

Amikor aztán beszéltem velük, mondtam, hogy minden elismerésem az övék, az osztályé. Végig kitartottak, még akkor sem adták ki magukat, amikor „Čelićet” időnként jó hangosan kellett figyelmeztetnem.

Később az egyik orvos, a másik közgazdász lett.

3.

Olyan időszak volt ez, amikor társadalmilag a termelőmunkát értékelték föl olyannyira, hogy időnként úgy tűnt, szinte élőködőknek tartottak bennünket. Így tanítványaim a hároméves szakiskolát befejezve jó másfélszeresét keresték (pl. a helyi Fadipban) mint én közel húszéves munkatapasztalattal. Még a szaktárgyakat oktató kollégák is többnek érezték magukat, s ezt a javadalmazási szabályzatban is szerették volna rögzíteni...

Ekkor harmadszor is váltani próbáltam. Ezúttal egy egészen új szakterületen, mintha a matematikai logika iránti gimnazista hajlamom ébredt volna föl bennem. 1986-ban feleségemmel együtt a zágrábi Számítógépp alkalmazási Intézet (Zavod za primjenu računala) újvidéki oktatási központjának esti tagozatán előbb programozói, majd az elektronikus adatfeldolgozás szervezője szakképesítést szereztem. Diplomamunkám a középiskolai oktató- és nevelőmunka nyilvántartásának számítógépes vezetése volt. Az 1986/87-es tanévben már tanítottam is az újvidéki központban a Cobol programnyelvet és gyakorlati alkalmazását, de nem ez az ingázás volt a célom, hanem az, hogy helyben elhelyezkedjem, hiszen ekkor kezdték nálunk alkalmazni a jól menő vállalatokban a számítógépes üzletvezetést. Több pályázatra is jelentkeztem (többek között pl. a Fadipéra is), de mindenhonnan azzal az indoklással utasítottak el, hogy nem negyven év körüli szakembert akarnak alkalmazni, hanem fiatal.

Tehát harmadszorra sem sikerült.

Abba is hagytam a számítógépezést is meg hűtlenségi próbálkozásaimat is.

1990-ben újra három középiskola alakult, mint korábban. A Todor Dukin Gimnáziumot visszaállították régi épületébe. Úgyszintén a most már Momčilo Šaranović Gépészeti Iskolát is. Én ide kerültem, nejem pedig a gimnáziumba. Megszűnt a környezetnyelv, s egyedül maradtam magyartanár az iskolában. Amikor pedig egyre kevesebb lett a gyerek, a magyar tagozatok száma, kettős munkaviszonyom lett: a gimnáziumban is vezettem elsőtől negyedikig két tagozatot, majd amikor ott is fogyott a tagozatok száma, egyet. Közben 1996-ban újra változott az iskolák neve, ahol dolgoztam. Az egyik Óbecsei Műszaki Iskola, a másik Óbecsei Gimnázium lett. Új kihívás volt számomra a gimnáziumi tanítás, mert a sok szorgalmas, tehetséges tanuló fokozottabb továbbképzésre készített, s az eredmények nem maradtak el sem az anyanyelvi versenyeken, sem a KMV-ken. Néhány tanuló neve mindenképpen ide kívánczik: Kucsera Ella, Losonczi Dávid, Beretka Sándor.

A tanítókra, magyartanárokra mondják, hogy a nemzet napszámosai. Bár nem voltam megszállottja hivatásomnak, egész pályámon jóval aktívabb voltam más szakos kollégáimnál, mert minden iskolai meg gyakran iskolán kívüli rendezvényre, ünnepségre műsort vagy legalább szavalókat kellett fölkészíteni. Azután a különféle vetélkedők sokkal nagyobb számban mint más tárgyakból: nyelvi és szavalóversenyek, irodalmi pályázatok meg a hagyományos KMV. Mindezek mellett általában vezettem újságírói, fotó- és különféle sportszakcsoportokat is.

Végül ismételten csak azt mondhatom, hogy akár a véletlen, akár a sors szeszélye vagy a mindenkori mindenható akarata sodort a magyartanári pályára, mindvégig következetes maradt, mert a váltási-hűtlenségi kísérleteimet sorra megghiúsította. Azt azonban le kell szögezmem, hogy a pályaelhagyási próbálkozásaimat nem a tanári hivatás iránti ellenszenv vagy valamiféle csömör érlelte, hiszen mindig jól éreztem magam a fiatalok között, s egy-két hullámvölgytől eltekintve gondtalanul, dinamikusan és változatosan peregtek le munkaéveim.

Ahogy a pályára kerülésem nem volt szokványos, úgy a búcsúm sem magyartanári hivatásomtól, mert 2006. január elsejétől egy évvel nyugdíjkorhatárom elérése előtt (első és eddig egyetlen alkalommal tanügyünk történetében) végkielegítéssel nyugalmaztak.